

Kasturba Health Society's
Mahatma Gandhi Institute of Medical Sciences, Sevagram
Kasturba Hospital, Kasturba Nursing College and Kasturba
Nursing School

Report of Swachhata Pakhwada

(1st April 2021 – 15th April 2021)

Swachhata Pakhwada was carried at Kasturba Health Society's Mahatma Gandhi Institute of Medical Sciences, Kasturba Hospital, Kasturba Nursing College, Kasturba Nursing school from 1st April 2021 to 15th April 2021. The Field Practice area of MGIMS Sevagram covering 67 villages has also conducted the Swachhata activities at community level.

Mode of Dissemination of Swachhata thematic messages

1. Individual – interpersonal communication
2. Group talk
3. Mass communication
4. Online meeting – awareness generation on Swachhata
5. Dissemination through social media
6. E-poster distribution through social media

Activities conducted are as follows:

1. Swachhata Pledge
2. Swachhata drive
3. Mass Awareness Generation Activities: Role Play on Swachhata and No to single use plastic use, Poster exhibition, e-poster on swachhata and shramdan
4. Collection and disposal of plastic waste, segregation of biodegradable/non-biodegradable waste
5. Curbing single use plastic (SUP) and discourage use of plastic
6. Beautification of Garden/maintenance of cut flower and potted plants
7. Disposal/removal of old files, non-usable items and equipment's
8. Training of health care staff on infection control, prevention of needle-stick injury and bio-medical waste management
9. Celebration of World Health Day on 7th April 2021

Swachhata Pakhwada Activities: MGIMS, Sevagram

Shramdan activity: Physiology Department by staff

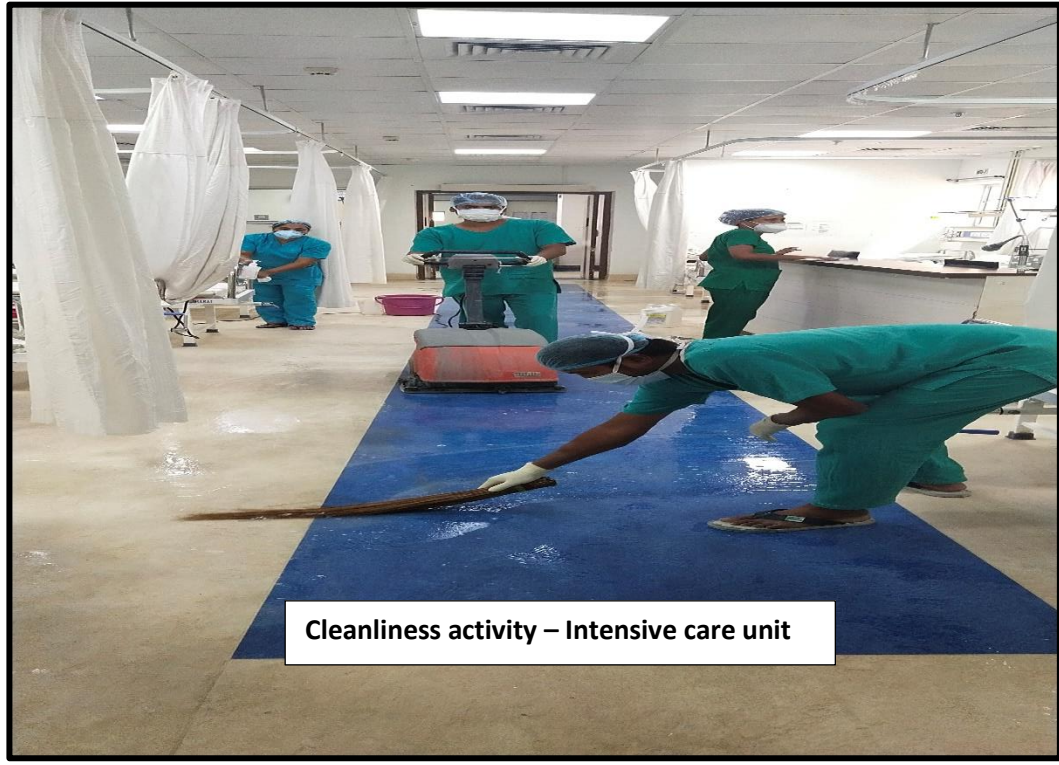

Shramdan activity by Engineering Section staff

Swachhata Pakhwada at Kasturba Hospital, Sevagram

Digital display of Swachhata Messages at Kasturba Hospital
Registration waiting area

Training of health care staff on Bio-medical waste segregation by Kasturba Hospital

Cleanliness and maintenance of drinking water – RO system at Kasturba Hospital

Use of paper waste and linen waste for preparing files and folders

Cleanliness activity – Laundry – Kasturba Hospital

Compost –by use of food waste and fruit waste

Bio-medical waste management – segregation of bio-medical waste

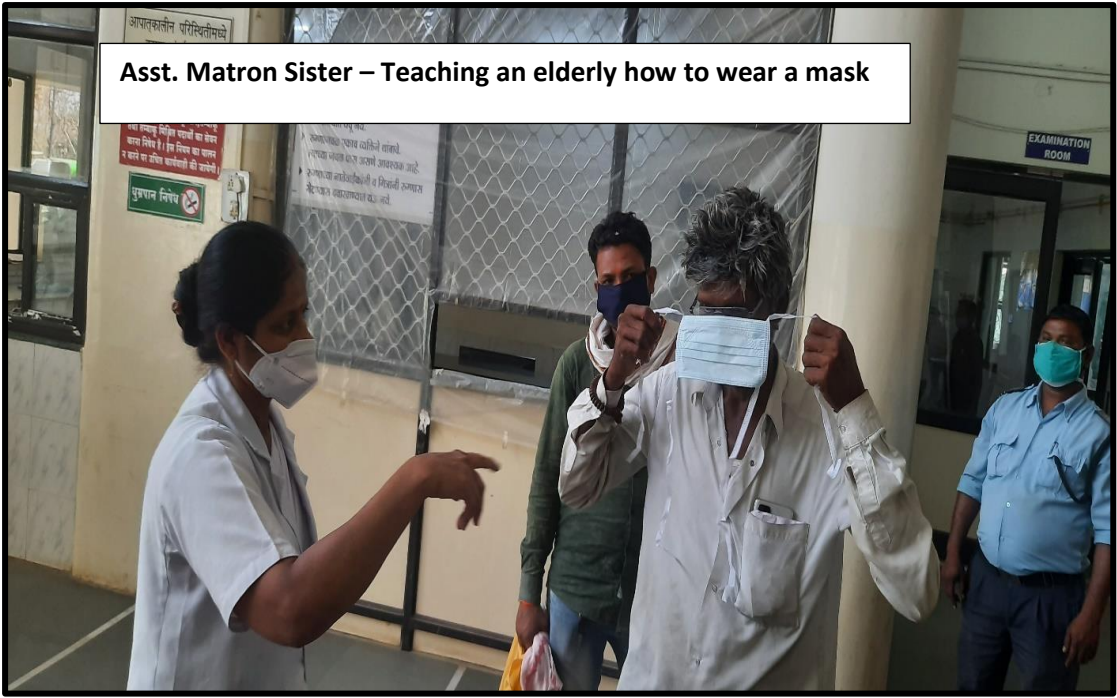
Cleanliness activity: Orthopaedics Ward

Distribution of surgical mask by Matron Sister

Asst. Matron Sister – Teaching an elderly how to wear a mask

Cleanliness of Corridors of MCH wing by Hospital Staff

Mechanized cleaning of waiting areas of Kasturba Hospital

Maintenance of Kasturba Hospital wards – painting of walls

Swachhata Pakhwada Activities: Kasturba Nursing College

Cleanliness Activity of Garden of Kasturba Nursing College by Staff

Cleanliness of Museum of Kasturba Nursing College by staff

Beautification of Garden of Kasturba Nursing College by staff

Beautification of Garden of Kasturba Nursing College by staff

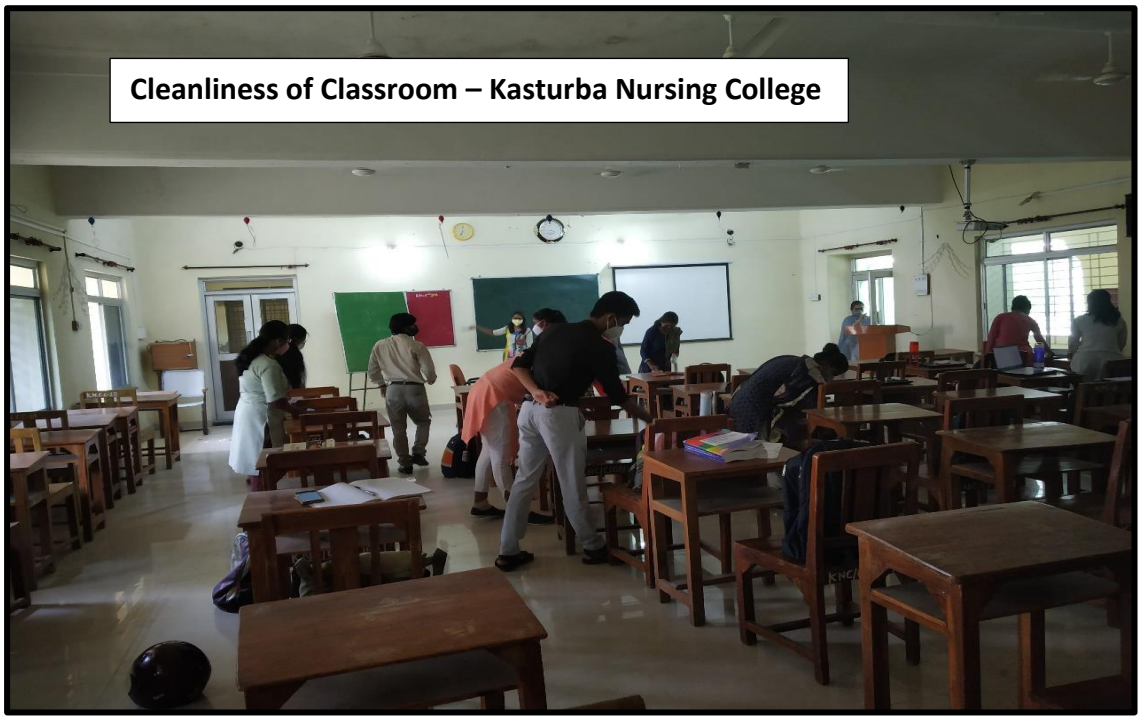
Removal of old documents – Kasturba Nursing College

Disposal of Old journals – Kasturba Nursing College

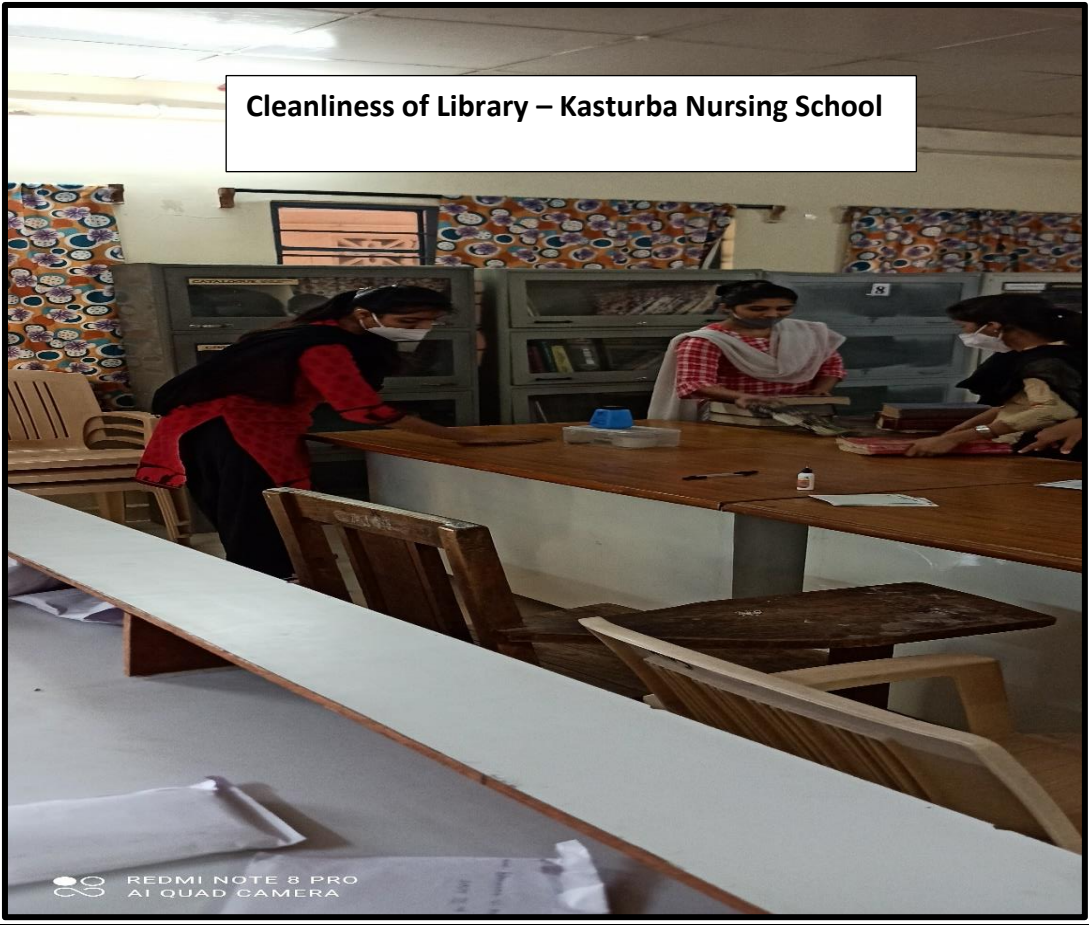
Cleanliness of Classroom – Kasturba Nursing College

Swachhata Pakhwada Activities :Kasturba Nursing School

Cleanliness of Library – Kasturba Nursing School

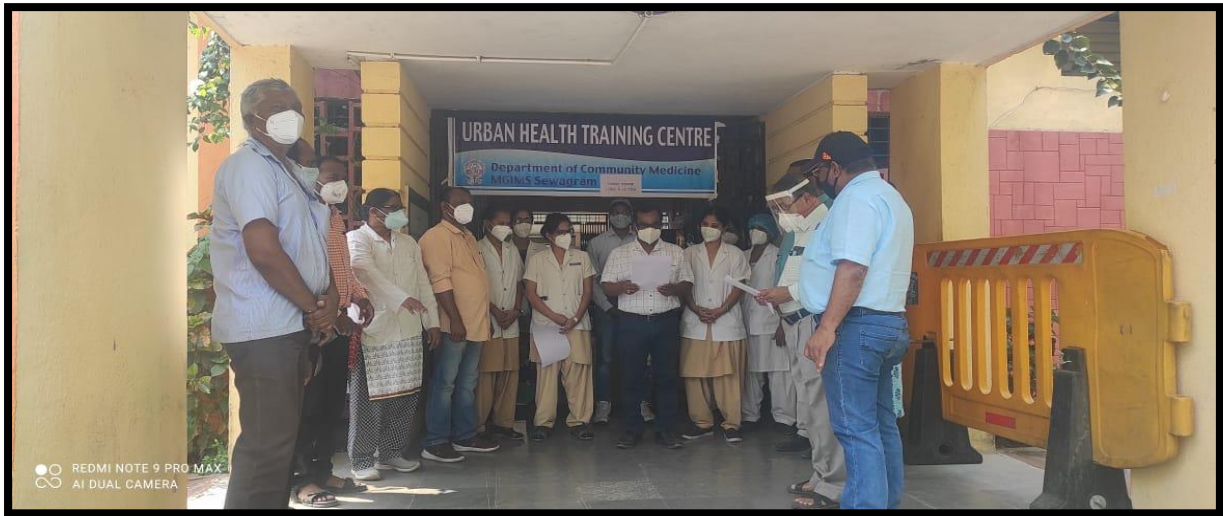

Swachhata Pakhwada Activities at Community Level

1. The ceremony of taking “**Swachhata Pledge**” was organized on 01/04/2021 at UHTC, Wardha. Shri. Bahulekar, Dr Anuj Mundra , Dr Makhija, Dr Mudita Joshi, Mrs Alka Khedkar, Mr Nikesh Chide, Mrs Vidhya Shende, Mr. Wanve, Ms Priti Astkar, Mrs Ragini Lihitkar took the pledge .

Total Member attended: **21**

Male: 09 and Female: 12

2. Gram swachhata Abhiyan was organized on 03/04/2021 at Sindhi (M), Wardha. Mrs. Sawai (Sarpanch), gram panchayat a member, VHNSC members, ASHA volunteers, AWWs, villagers and UHTC staff was attended the program. Total number of persons attended the program 22 (Male 4 Female:18)

3. **Hand Washing Demonstration** was organized at UHTC Wardha on 07/04/2021 Dr Mudita Joshi, Mrs Alka Khedkar, Mrs Vidhya Shende, and Peoples attended the program. Total no. of persons attended the activity was **14 Female : 08** Male **06**

Hand washing demonstration at Urban Health Centre for OPD patients

Hand washing demonstration at Bhankheda village for women at VHND

Swachhata abhiyan – Village Neri

Demonstration of Hand washing steps – village Padegaon

IEC Posters used for dissemination of messages on Swachhata

वाइट सवयी

वाइट सवयींमूळे होणरे आजार

उल्टी

पोटदुखी

जुलाब

चांगल्या सवयींचा अंगीकार करा - आजारांपासून दूर रहा

होण्ट पाण्या सभोवतालचा धोसर स्वच्छ ठेवा

पिण्याचे पाणी नेहमी स्वच्छ भांड्यातच ठेवा

पिण्याच्या पाण्याचे भांडे नेहमी झाडून ठेवा

पाणी उंकरत ठेवते व पाणी सडण्यास ठेवल्याच वापर करुन

ग्रामीण विकास मंत्रालय, भारत सरकार

स्वच्छ हात, स्वच्छ कान, स्वच्छ डोळे, स्वच्छ नाक

आरोग्याची खरी पहाट

उत्तम आरोग्य हि, मौल्यवान संपत्ती आहे

Mahatma Gandhi Institute of Medical Sciences, Sevagram

स्वच्छ हात

हाताचे तळवे घासा

प्रत्येक बोट व बोट्यांच्या मध्ये घासा

हातांचा मागीलभाग व बोट्यांच्या मध्ये घासा

अंगठ्या भोवती घासा

बोटांचा मागीलभाग

नखांना तळहातावर घासा

मनघट स्वच्छ करा

हात स्वच्छ कापडाने कोरडे करा

Swachhata Pakhwada Activities - Website of MGIMS

Kasturba Health Society's
MAHATMA GANDHI INSTITUTE OF MEDICAL SCIENCES
NAAC Accredited "A" Grade

Home / Swachhata Pakhwada Activities

Font size: Print Bookmark

Swachhata Pakhwada Activities

म.गांधी आयुर्विज्ञान संस्थेच्या वतीने स्वच्छता पंधरवडा

पुण्य नगरी / प्रतिनिधी

वर्धा : सेवाग्राम येथील महात्मा गांधी आयुर्विज्ञान संस्थानच्या वतीने १ ते १५ एप्रिलदरम्यान स्वच्छता पंधरवडा आयोजित करण्यात आला आहे. संस्थेच्या परिसरात, उपकेंद्रात व समुदाय पातळीवर विविध उपक्रम राबविले जात आहे.

या स्वच्छता पंधरवड्याची सुरुवात १ एप्रिलला होऊन

कर्मचारी, रुग्ण व नातेवाईकांनी आपल्या आजूबाजूचा परिसर स्वच्छ ठेवण्याची शपथ घेतली. यामध्ये विद्यार्थी, परिचारिका, कर्मचारी, आशा वर्कर, अंगणवाडी सेविका, महिला बचतगट, किरण क्लिनिक आणि किशोरी पंचायत सहभागी आहेत. विभाग व परिसर स्वच्छ करणे, वापरलेले व कालबाह्य वस्तूंची विल्हेवाट लावणे, हात धुण्याचे प्रात्यक्षिक व प्रशिक्षण देणे, पोस्टर

प्रदर्शनीच्या माध्यमातून प्रसार व प्रचार करणे, श्रमदान करणे तसेच मुखवटे व कपड्यांच्या पिशव्यांचा

वाटप आदी उपक्रम राबविण्यात येत आहे. रुग्णालयाच्या दर्शनी भागावर डिजिटल स्क्रिनवर

स्वच्छतेबाबत संदेश आणि सुविचार दाखविण्यात येत आहे. याच उपक्रमांतर्गत एकुली येथे महिला बचत गटामार्फत हात धुण्याचे प्रात्यक्षिक देण्यात येत आहे. तसेच परिसंवाद व चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले आहे. कोविड - १९ च्या सर्व नियमांचे पालन करून हे उपक्रम राबविण्यात येत असल्याचे कस्तुरबा हेल्थ सोसायटीचे सचिव डॉ. बी.एस. गर्ग यांनी सांगितले.

Dissemination of Swachhata Activities via Print media (Newspaper)

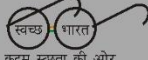
वर्धा : रुग्णालय परिसरातील स्वच्छतेची विल्हेवाट लावताना विद्यार्थी. एमजीआयएमएसमध्ये स्वच्छता पंधरवडा

वर्धा : महात्मा गांधी आयुर्विज्ञान संस्थान सेवाग्राममार्फत स्वच्छता पंधरवडा १ ते १५ एप्रिलपर्यंत राबविण्यात येत आहे. १ एप्रिलपासून स्वच्छता पंधरवड्याला प्रारंभ करण्यात आला. कर्मचारी, रुग्ण व रुग्णांच्या नातेवाईकांनी आपल्या आजूबाजूचा परिसर स्वच्छ ठेवण्याची शपथ घेतली. या स्वच्छता अभियानामध्ये प्राध्यापक, वैद्यकीय शिक्षण घेणारे विद्यार्थी, विद्यार्थिनी, संस्थेत कार्यरत कर्मचारी, आशावर्कर, अंगणवाडी सेविका आदींचा सहभाग आहे. स्वच्छता पंधरवड्यात परिसर स्वच्छ करणे, कालबाह्य वस्तूंची विल्हेवाट लावणे, हात धुण्याचे प्रात्यक्षिक व प्रशिक्षण देणे, पोस्टर प्रदर्शनाच्या माध्यमातून प्रसार व प्रचार करणे, श्रमदान करणे आदींचे आयोजन केले आहे. संस्थेने जागतिक आरोग्यदिन संस्थेच्या परिसरात व आजूबाजूच्या गावांत साजरा केला. यावेळी विद्यार्थ्यांनी स्वच्छता या विषयावर मार्गदर्शनासाठी महत्वाची भूमिका पार पाडली. एकुली गावात महिला बचतगटामार्फत हात धुण्याचे प्रात्यक्षिक देण्यात आले. व्हीएचएनएससी आणि किरण समितीच्या सदस्यांनी मदनी या गावामध्ये ग्राम स्वच्छता अभियान राबविले. केआरएचटीसीच्या कर्मचाऱ्यांनी बोरगाव, नांदोरा येथे वैयक्तिक स्वच्छतेवर परिसंवाद सत्र आयोजित केले होते. हा उपक्रम आयोजित करताना आम्ही कोविड-१९ च्या सर्व नियमांचे काटेकोरपणे पालन करीत आहोत. संपूर्ण वर्षभर आमची संस्था व परिसर स्वच्छ राहण्यासाठी आम्ही अथक प्रयत्न करीत असतो, असे डॉ. बी. एस. गर्ग (सचिव, कस्तुरबा हेल्थ सोसायटी) यांनी सांगितले.

स्वच्छता पंधरवाडा

१ ते १५ एप्रिल २०२१

स्वच्छता

एक कदम स्वच्छता की ओर

“शरीर आणि मन अस्वच्छ असेल तर परमेश्वर कधीच प्राप्त होऊ शकणार नाही. मात्र, माणसे तना-मनाने स्वच्छ हवी असतील तर त्यांचे शहर आणि परिसरही स्वच्छ हवा.”

महात्मा गांधी

वैयक्तिक स्वच्छता, परिसर स्वच्छता ही प्रत्येकाची जबाबदारी आहे.

आपण तेव्हाच निरोगी राहू शकतो जेव्हा आपण साफसफाई करण्याचे सवय आचरणात आणू.

स्वच्छता ही एक चांगली सवय आहे त्यामुळे आपल्या जीवनामध्ये आपण निरोगी आणि स्वस्थ जीवन जगू शकतो.

e-pamphlet on Swachhata

स्वच्छता मोहिमेचा उद्देश खालीलप्रमाणे आहेत:

१. देशाचा काना कोपरा स्वच्छ आणि नीटनेटका असावा.
२. लोकांना उघड्यावर शौचास जाण्यापासून रोखले पाहिजे.
३. भारतातील प्रत्येक शहरी आणि ग्रामीण भागातील घरात शौचालयांची निर्मिती करावी.
४. प्रत्येक गल्लीत किमान एक कचरा कुंडी असणे आवश्यक आहे.
५. जनतेची मानसिकता बदलणे आणि स्वच्छतागृहाचे महत्त्व सांगून स्वच्छतागृहाच्या वापरास चालना देणे आणि स्वच्छतेविषयी जनजागृती करणे.
६. सर्व घरात पाण्याचा पुरवठा सुनिश्चित करण्यासाठी गावात पाइपलाइन बनविणे जेणेकरून स्वच्छता कायम राहिल.
७. घन व द्रव कचऱ्याचे पंचायतीच्या माध्यमातून व्यवस्थापन करावे.
८. संपूर्ण भारत स्वच्छ आणि हरित बनवावा.

निरोगी राहण्यासाठी या सवयी स्विकारा

१. स्वच्छ पिण्याचे पाणी वापरा.
२. टॉयलेटमधून बाहेर आल्यानंतर आपण साबणाने हात धुवावे. जर साबण नसेल तर राखाडी किंवा स्वच्छ वालूने आपले हात धुवा. साबण किंवा राखाडीने भांडी स्वच्छ करा.
३. कच्च्या भाज्या स्वच्छ पाण्याने चांगले धुवा.
४. खाद्यपदार्थांवर माश्या बसू देऊ नये आणि ते नेहमी झाकून ठेवावे.
५. नेहमी स्वच्छतागृहाची वापर करा.
६. अतिसार दरम्यान जास्त पाणी प्या आणि पेशंटला ओ आर एस चे द्रावण घ्या.
७. पिण्यासाठी योग्य आणि स्वच्छ पाणी वापरा.
८. वैयक्तिक स्वच्छतेवर लक्ष घ्या.
९. स्वच्छतागृह स्वच्छ ठेवा.
१०. उघड्यावर मलविसर्जन करू नका.
११. नेहमी बूट किंवा चपलेचा वापर करा.
१२. आरोग्य कर्मचाऱ्यांचा सल्ला वेळेवर घ्या आणि जंतनाशक औषधी आरोग्य कर्मचा-यांच्या सल्ल्याने वेळेवर घ्या.
१३. त्वचेच्या आजारामध्ये रोज स्वच्छ पाण्याने स्नान करा आणि इतरांचे टॉवेल वापरू नका.
१४. स्वच्छ पाण्याने कपडे धुवा.
१५. परिसर स्वच्छ ठेवा.
१६. तुटलेली बाटली, डबा आणि टायर्स ह्यांच्यात पाणी जमा होऊ देऊ नका.
१७. दर चार दिवसांनी, पाण्याचे भांडे रिकामे करा ज्यामुळे डासांची अंडी बनणार नाहीत.
१८. ओला कचरा आणि कोरडा कचरा वेगळ करून पंचायत किंवा पालिकेच्या गाडीमध्ये टाकावा.
१९. कोणीही रस्त्यावर किंवा सार्वजनिक ठिकाणी थुकू नये.
२०. प्लास्टिक चा वापर टाळावा.

स्वच्छतेचे फायदे:

स्वच्छ राहण्यामुळे किंवा शुद्ध पाणी पिण्यामुळे रोग प्रतिबंधित करता येतात. ज्यामुळे दवाखान्यातील नाहक खर्च कमी होतील.

“स्वच्छ घर स्वच्छ आँगन, प्रसन्न ठेऊ वातावरण”

महात्मा गांधी आयुर्विज्ञान संस्थान, कस्तुरबा आरोग्य मंडळ, सेवाग्राम, वरध

श्रमदान

स्वच्छता पंधरवाडा

9 ते १५ एप्रिल २०२१

“श्रमदानातून समाजात आपसी
सद्भावनेचा विकास होतो”
महात्मा गांधी

“श्रमदान” ह्या शब्दाचा वापर विनामोबदला जनकल्याणसाठी किंवा चांगल्या कामासाठी केलेले कष्ट असा होतो.

अन्नदान, रक्तदान व्हांच्या बरोबरीने श्रमदान देखील खूप महत्वाचे आहे. श्रमदान हे एकट्याने किंवा संघटित पणे करता येतं. जे काम एकट्याला शक्य नसतं ते संघटित पणे करून, श्रम करून साध्य करता येतं. एकत्रित पणे श्रम केल्याने परिश्रम कमी लागतात, वेळ कमी लागतो आणि गोष्ट लवकर साध्य होते..

“श्रमदान हेच श्रेष्ठ दान” असे म्हटले जाते. अर्थात श्रमदान हे कोणत्याही प्रकारचे असो त्यांतील समाजकल्याणाची भावना अतिशय महत्वाची असते. विनामोबदला इतरांच्या सुखासाठी स्वतः केलेले परिश्रम हेच सर्वश्रेष्ठ मानले जाते.

सध्या कोरोना महामारीने जगभर धुमाकूळ घातला आहे. या संसर्गजन्य रोगाच्या अतिक्रमणामुळे संपूर्ण जगभरात मृत्यूचे तांडव सुरु आहे तर अनेक लोक नोकऱ्या, उद्योगधंदे बंद झाल्यामुळे उपासमारीने मृत्यू पावले आहेत. ज्या लोकांना उपासमारीला सामोरे जावे लागते अशा लोकांपर्यंत अन्नदात्यांनी दान केलेले अन्न पोहचवण्याचे काम हे सुद्धा एक श्रमदान आहे.

e-pamphlet on Shramdan

जीवनात श्रमाचे महत्त्व

ज्या युगात फक्त बटन दाबले की, चुटकीसरशी अनेक कामे होतात, अशा संगणक युगात आज आपण सर्वजण वावरत आहोत. त्यामुळे काम करून घाम गाळणाऱ्याची संख्या दिवसेंदिवस कमी होत चालले आहे. काम करणे हे कमीपणाचे मानले जात असून शारीरिक कष्ट करणाऱ्या श्रमिकांना यंत्र युगाच्या काळात निकृष्ट मानल्या जात आहे आणि बसल्या टिकाणी बौद्धिक कष्ट करणाऱ्यांना श्रेष्ठत्व दिल्या जात आहे. परंतु असे करणे म्हणजे एक प्रकारे श्रमाचा व त्या श्रमिकांचा अपमान नव्हे काय ? बौद्धिक कष्टाइतकेच शारीरिक कष्ट सुद्धा महत्वाचे आहे. काबाडकष्ट केल्यामुळेच मानवाची प्रगती होते. आयत्या वाढलेल्या कुरणात चरणे एखाद्या पशुला शोभते माणसाला नक्कीच नाही. त्यास्तव कष्ट वा श्रम मग ते कोणतेही असो ते मनापासून करावे. वरवर केलेल्या कामात आनंद तर मिळत नाहीच तसेच त्याचे फळ ही मिळत नाही. मनातून केलेल्या कामाची कुणालाही बोझा वाटत नाही. मात्र तेच काम अनिवार्य किंवा बंधनात टाकले की कधी एकदा संपते असे वाटते. उदा. शाळेतील मुलांना त्यांच्या आवडीनुसार अभ्यासाचे किंवा इतर काम लावल्यास ते त्यात तल्लीन होऊन काम करतात. याउलट हे काम केलेच पाहिजे असा हेका धरल्यास किंवा बंधन टाकल्यास तो अभ्यास किंवा इतर काम त्याला कंटाळवाणे व नीरस वाटते.

एखादे काम सुरु करण्यापूर्वी त्याचे ध्येय ठरविणे सुद्धा गरजेचे आहे. ध्येयाविना काम करणे म्हणजे ढोरासारखे काम करण्यासारखे आहे. त्यामुळे उचित ध्येय प्राप्तीसाठी नियोजनपूर्वक केलेले कामच यशस्वी होऊ शकते. त्यासाठी सर्वप्रथम कामाचे नियोजन करणे महत्वाचे ठरते. शालेय जीवनातील विद्यार्थ्यांना या नियोजनाची ओळख झाली तर त्यांचे प्रत्येक काम यशस्वी होताना दिसून येते. बहुतांश विद्यार्थी दहावी वा बारावीच्या परीक्षा तोंडावर आली किंवा त्या वर्षी भरपूर मेहनत घेतात, अभ्यास करतात, सराव सुद्धा भरपूर करतात. मग अशा विद्यार्थ्यांना घवघवीत यश मिळेल असे सांगता येईल काय ? कारण तहान लागली म्हणून विहीर खणण्यापेक्षा आपणास कधी तरी तहान लागणार आहे म्हणून जो आधीच विहीर खणून देवतो त्याची खर्चा अर्थाने तहान भागते. त्यास्तव फक्त महत्वाच्या वर्षी अभ्यास करून चालणार नाही. त्यासाठी प्रारंभी पासून अभ्यासाचे नियोजन केल्यास कमी श्रमात नक्कीच यश मिळू शकते. मनात नुसते संकल्प वा स्वप्नाचे महल बघितल्यास आपले कोणतेच मनोरथ पूर्ण होणार नाही. दे रे परलगावरी भावनेतून आपण विचार करत असू तर ते आपल्या जीवनासाठी नक्कीच घातक आहे. त्यासाठी नेहमी प्रयत्न करत रहाणे अत्यंत गरजेचे आहे.

अनेक लोक एकत्र येऊन, स्वयंस्फूर्तीने, विनामोबदला श्रम करणे म्हणजे लोकसहभागाने श्रमदान.

दान म्हणजे आपल्याकडील एखादी वस्तू, गुण अहंकार न बाळगता, परताव्याची अपेक्षा न ठेवता दुसऱ्याला देणे. तसे श्रमदान म्हणजे विनामोबदला शारीरिक कष्ट. गावाच्या किंवा लोकांच्या विकासासाठी अनेकदा लोकसहभागाने श्रमदान, जसे बंधारा, शोषखड्डा, रस्ता बंधणे, जलसंधारणासाठी चर खणणे, वृक्षलागवड, स्वच्छता अभियान, इत्यादी केले जाते.

श्रमदानात ग्राम आरोग्य पोषण पाणीपुरवठा व स्वच्छता समितीने घ्यावयाचा पुढाकार.

- श्रमदानासाठी लोकांना जनजागृती करून प्रोत्साहित करणे.
- श्रमदानाचे कार्य अखंड ठेविले असे स्वयंसेवक निवडणे व त्यांना प्रशिक्षण प्रशिक्षित करणे.
- गावातील प्रमुख गरजांचे सर्वेक्षण करून त्यानुसार धोरण ठरविणे.
- श्रमदान मोहीम राबविणे.
- समितीने व्यवस्थापनासाठी योग्य पाऊल उचलणे. (कचराकुंडी सेंद्रिय खत निर्मिती.)

महात्मा गांधी आयुर्विज्ञान संस्थान, कस्तुरबा आरोग्य मंडळ, सेवाग्राम, वर्धा

WHO day Celebration 7th April 2021

Theme: “Let’s build a fairer healthier world for everyone”

Webinar: Early Childhood Development

Organizer: Dr. Mrudula Phadke and Team, MUHS MPH Nutrition Team

Conducted by: Department of Community Medicine

Participants: MPH Nutrition students of MUHS (112 Participants)

Topics of Webinar:

- Introduction to 'Nurturing care framework & Early Childhood Development: Dr. Subodh
- Why Early Childhood Development?: Dr. Abhishek
- Responsive feeding: Dr. Pranali
- Opportunities in the existing system to implement Nurturing care framework: Dr. Chetna

